

53

Навукова-даследчая краязнаўчая праца ў Б. Дз. У.

Краязнаўчыя гурткі і таварыствы стала пачалі арганізоўвацца на Беларусі толькі ў 1924 годзе. Ва ўніверсітэце краязнаўчая праца вялася амаль ня з першага дня існавання. Кожная кыфедра, у тым, ці іншым напрамку імянулася даследаваць край і яго асаблівасці.

Студэнцтва з самага пачатку было зацікаўлена краязнаўчай працай. Але апошні шмат перашкаджала адсутнасць сувязі з іншымі краязнаўчымі арганізацыямі, і таксама адсутнасць сваёй студэнцкай арганізацыі, якая праводзіла б самаадукацыйную працу сярод студэнцтва, бо на адным імянеўні, на адных жаданьнях, без адпаведнай самаадукацыі і падрыхтоўкі пельга вельці даследчай працы.

Краязнаўчая канферэнцыя, якая адбылася роўна 3 гады назад з задавальненнем адзначыла краязнаўчы характар працы ва ўніверсітэце і побач з гэтым канстатавала дрэннае становішча ў справе студэнцкага краязнаўчага руху, які ня мае кіраўнічай студэнцкай краязнаўчай арганізацыі.

У тым жа 1924 годзе рэктар БДУ, проф. В. Ів. Пічэта, пісаў што беларускае студэнцтва павінна прымаць свым актыўны ўдзел у краязнаўчай працы, што без студэнцкай дапамогі краязнаўчы арганізацыі ня здолеюць многа зрабіць. І калі ў 1905 годзе і пазней беларускія студэнцкія гурткі вывучалі сваю краіну і яе нацыянальна-культурныя ўмовы, дык цяпер, калі адчынены ўсе шляхі ў п'ятаньнях краязнаўства, студэнцкія арганізацыі павінны стаць цэнтрам краязнаўства. „Знаток сваёй радзімы, ёсць сіла без якой народная праца ня можа быць паспяховай“.

У пачатку 1925 году ў артыкуле „Задачы студэнцтва Беларусі“ б. сакратар Ц. К. К. П. (б.) В. т. Крыніцкі адзначаў: „Неабходна студэнцкім арганізацыям у сваіх шэрагах злучыць тых людзей, якія любяць Беларусь, звязаны з ёй, хочуць і лічаць сваім абавязкам зьявнуцца да тых рабочых і да таго сялянства, якія іх выдзялілі на вучобу. Неабходна ў гэтых арганізацыях высока падняць краязнаўчую працу, якая падрыхтуе людзей, знаёмых з прыродазнаўчымі, гістарычнымі і іншымі ўмовамі Беларусі“.

Шмат студэнтаў высювалі пытаньне аб стварэньні студэнцкай краязнаўчай арганізацыі ў Б. Дз. У. Некаторыя нават прапанавалі арганізаваць таксама і агульна-Беларускую студэнцкую краязнаўчую асацыяцыю, якая б мела уладу, як арганізацыйна, гэтак і навукова на ўсе студэнцкія гурткі ў В. Н. У. Беларусі.

Такім чынам мы бачым, што ў 1921-25 годзе з усіх бакоў было высунута пытаньне аб утварэньні краязнаўчай студэнцкай арганізацыі, мэтай якой павінна быць уладзьненне самай сутнасці пытаньня, метадалёгічная распрацоўка і, наогул, дапамога студэнцтву ахапіць усе тыя моманты, якімі жыве і з якімі звязана ўся маса насельніцтва роднай краіны.

Што-ж было зроблена ў гэтым напрамку і якія мы маем дасягненні?

З самага пачатку нельга ня прызнацца, што студэнцкія проф-аганізацыі, якія ва ўсіх пытаннях ідуць па чале, у пытанні кра-язнаўства, ня зьвярнулі сваечасова патрэбнай увагі на гэту справу.

Праўда, што ў 1924-25 годзе, калі асобныя студэнты і грама-дзкія дзеячы вусоўвалі гэта пытаньне, студаганізацыі займаліся вельмі важнымі пытаньнямі пабудовы Унівэрсытэту і політвухаваўчай працы, але-ж факт застаецца фактам—краязнаае навуковае тавары-ства Б. Д. У. арганізаваае ў 1925-26 годзе, аформілася канчаткова толькі ў 1926-27 годзе. Тут-жа трэба адзначыць, што і да гэтага часу многа студэнцкіх арганізацый ня прыймаюць ніякага ўдзелу ў кра-язнаўчай працы і ня цікавяцца ёю. Заразумеа, што адсутнасьць пад-трыманьня з боку іншых студэнцкіх арганізацый адбілася на працы краязнаўчага т-ва.

Апошняя ставіць перад сабой тры мэты.

Галоўная—вывучэньне сваёй краіны—Беларусі, шляхам зьбі-раньня краязнаўчага матар'ялу індывідуальна, таксама шляхам эк-спэдыцый, экскурсій і г. д.

Другая мэта—навукова дасьледчая распрацоўка матар'ялаў, ужо сабраных студэнцтвам.

Трэцяя мэта—падрыхтоўка з колаў студэнцтва навуковых, з краязнаўчым ухілам, працаўнікоў; даць магчымасьць студэнту са-мастойна выявіць сябе практычна ў навуковым напрамку.

Такім чынам, галоўнай задачай таварыства зьяўляецца аб'яд-наньне навакол сябе ўсю навуковую думку лепшай часткі студэнц-тва і ў сваю чаргу даць студэнцтву новы цікавы зьмест грамадз-кай працы.

Побач з тым навукова дасьледчыя экспэдыцыі і экскурсіі павінны задаваліць і культурна-асьветныя запатрабаваньні студэнцкай мо-ладзі.

Прафэсарскі і настаўніцкі склад прыймае ўдзел у працы, праўда ня ўсе ў аднолькавай меры.

Лік сяброў таварыства на I-IX—26, быў 70, зараз жа палічва-ецца 171 чалавек. Мала уцягнуа жанчын (39), мала мэдфакаўцаў (35) і праўгасаўцаў (17). Недататны і лік партыйцаў (сяброў і канд. КПБ—16, КСМ—29). Апошнія перагружаны і пры ўсім сваім жадань-ні ня могуць цалкам аддацца краязнаўчай працы. З агульнага ліку сяброў таварыства, працуюць ў ім толькі 50 проц. і гэта наводзіць на думку аб неабходнасьці шарагу мерапрыемств у сэнсе больш уважлівых адносін да прыёму новых сяброў т-ва.

З прычыны адсутнасьці сродкаў, з трох намечаных экспэдыцый, адбылася толькі адна ў Тураўскі раён Мазырскай акругі, якая мела агульна-дзяржаўнае значэньне. Матар'ялы распрацоўваюцца і будуць надрукаваны асобным зборнікам. Экспэдыцый зроблена вялікая гра-мадзка-культурна асьветная праца сярод сялянства: праведзена 30 папулярных лекцый і дакладаў на розныя тэмы.

Таксама за адсутнасьцю сродкаў ня ўдалося арганізаваць асоб-ных далёкіх экскурсій, але т-ва дабілася ўключэньня сваіх сяброў у лік агульных экскурсій Выканпрофбюро.

Галоўная праца т-ва—навукова-дасьледчая, якая праводзіцца па сэкцыях і камісіях. Усяго утворана і аформлена 6 сэкцый: прыро-дазнаўча-геаграфічная, сацыяльна-эканамічная, культурна-гісторыч-ная, мэтадычная, сэкцыя мовы літаратуры і яўрэская сэкцыя. Больш працаздольнымі зьяўляюцца мэдычная і культурна-гістарычная сэкцыі.

Так, медычная сэкцыя заслухала шэраг навуковых дакладаў, і паміж іншым, студэнцкія даклады на наступныя тэмы: „Як і чым лечыцца наша вёска“, „Вальляк па Менску“, „Вальляк па Віцебшчыне і Аршаншчыне“, „Санітарна-Гігіенічны досьлед Асіпавіцкага раёну“, „Як адбіліся хваробы на народнай творчасці“, „Лекавыя травы па Беларусі і іх ужытак у народнай медыцыне“.

Яўрэйская сэкцыя арганізавана зусім нядаўна і аб працы яе яшчэ рана гаварыць. Мэтай яе зьяўляецца вывучэньне быту, эканомікі, мовы і літаратуры яўрэяў на Беларусі.

Калі мы ў 10-ую гадавіну Кастрычнікавай рэвалюцыі і 6-ю гадавіну Іонаваўня Б. Дз. У. аглядаемся на пройдзены шлях, мы павінны адзначыць ўзрост і ўзмацненьне, асабліва за апошні год, краязнаўчай працы ў Б. Д. У. У гэты-ж час нельга ня спыніцца на недахопах, да зьнішчэньня якіх павінна імкнуцца наша грамадзкасць. І галоўным недахопам зьяўляецца, як ужо вышэй было гаворана, некаторая індэфэрэнтнасць да справы краязнаўства з боку шэрагу студэнцкіх арганізацый. Недахопам зьяўляецца таксама няўвязка нашай краязнаўчай працы з вучэбнымі плянамі. Чарговай задачай павінна зьявіцца барацьба за зьнішчэньне гэтых недахопаў.

Студэнт павінен вывучаць родны край і вывучыўшы змагацца за яго культурнае і эканамічнае адраджэньне.